

SESSIONS CIENTÍFIQUES DEL CURS 1951-52

13 novembre 1951: Inaugural. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El SECRETARI informa sobre la tasca científica realitzada per la Societat durant el curs 1950-51.

El Sr. ANTONI M. BADIA I MARGARIT llegeix el seu discurs que tracta d'*Els orígens de la frase catalana*.¹ Comença indicant que les característiques de l'elaboració sintàctica d'una llengua romànica no són tan exclusives d'ella mateixa que no permetin d'ésser tractades en el conjunt d'habituds oracionals de l'extensa família lingüística neolatina. Fa notar, tot seguit, la solució de continuïtat entre la sintaxi oracional del llatí i la de les llengües derivades, contràriament al que succeeix en fonètica i en morfologia, i fins en lèxic. El Sr. Badia afirma el domini de la parataxi (o juxtaposició gramatical) sobre la hipotaxi (o subordinació gramatical) en la fase primitiva de les llengües romàniques. Estudia el procés sintàctic de la llengua francesa, la més afortunada, dins les romàniques, quant a testimonis lingüístics del temps primitiu, i el relaciona amb els processos paral·lels del català i del castellà. Explica com el ritme i la melodia eren els elements lingüístics encarregats de manifestar en un moment donat la relació entre dues oracions en absència d'una conjunció explícita. Quan apareixen les conjuncions romàniques, llurs construccions seguien demanant el concurs del ritme, la melodia i altres elements de tipus fonètic que poguessin col·laborar al destriament del valor sintàctic més just i adequat. Alguns exemples serveixen a l'orador per a demostrar com una sola conjunció s'encarregava d'introduir qualsevol oració subordinada, deixant a la velocitat d'articulació i a la tonètica de la frase la tasca de matisació. En el cas de les oracions concessives, curiosament estudiat i reforçat amb exemples, fa notar la ruptura entre la construcció llatina i la romànica del primer temps i la regeneració de les conjuncions subordinants, en l'evolució sintàctica de les llengües neolatines. Va estudiant l'aparició d'uns adverbis, que denoten un permís atorgat irònicament, i el pas a la reparació del valor conjuntiu. Assenyalava els adverbis *tam* i *bene* com els primers a manifestar un matis conjuntiu, i explica, d'una manera semblant, l'existència de la conjunció *maguer* en castellà. Aquestes partícules constitueixen el pont que enllaça la parataxi dels primers moments de la llengua romànica amb el renaixement de la construcció de tipus hipotàctic. Posa de relleu la figura gegantina de Ramon Llull, que fa saltar la llengua catalana dels balbuceigs inicials a un assaonat grau de maturitat, que la col·loca en primer lloc entre les altres llengües germanes. Ramon Llull estableix les bases de la sintaxi clàssica catalana. El Sr. Badia, amb la força dels exemples, assenyalava les principals diferències entre la llengua catalana anterior a Ramon Llull i la de la producció literària d'aquest. Fixant-se, tan sols, en la resolució de les conjuncions i en l'ús de modes i temps verbals, l'orador fa notar les importants diferències entre els dos susdits tipus de prosa, i la maturitat, elegant i lògica, de la d'En Llull, enfront de la feixuga i reiterativa prosa anterior; En Llull precipita el català, gairebé sense prefacis literaris, als cims de la seva primera volada clàssica.

El PRESIDENT, en un breu parlament, declara obert el curs 1951-52. — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

1. Aquest discurs es publica a l'"Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans" de 1952.